

НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ КОД СТУДЕНАТА БИОЛОГИЈЕ И ЕКОЛОГИЈЕ

Снежана Јовичић¹, Злата Марков²

¹ стипендиста Министарства науке и технолошког развоја Србије, студент докторских студија, Департман за биологију и екологију, Природно-математички факултет, Нови Сад (ecosneza@neobee.net),

² студент докторских студија, Департман за биологију и екологију, Природно-математички факултет, Нови Сад (zlatamarkov@gmail.com)

Abstract

JOVIČIĆ, Snežana, Zlata MARKOV: NON-FORMAL ENVIRONMENTAL EDUCATION OF BIOLOGY AND ECOLOGY STUDENTS ()

Environmental education can be delivered to the general population through the formal education system and through non-formal education which is directed at the community as a whole. Over the last years, an awareness of the subject of environmental education has grown at formal and non-formal levels in Serbia. Non-formal environmental education, theoretically at least, is more capable of responding to local environmental issues. The purpose of this paper was to investigate which are the main sources of non-formal education in ecology and environmental protection. Data has been collected from 185 students of biology and ecology (Faculty of Sciences in Novi Sad) by questionnaire.

Key words: non-formal environmental education, sources, students of biology and ecology

Сажетак

Знање у области заштите животне средине доступно је јавности како кроз формални систем образовања, тако и кроз неформалне видове едукације који су усмерени на заједницу у целини. Последњих година, свест о потребној едукацији у области заштите животне средине је порасла на свим нивоима. Неформално образовање, бар теоретски, пружа бољи одговор за локалне проблеме везане за животну средину. Циљ овог рада је да истраже главни извори неформалног образовања у поменутој области. Подаци су добијени анкетирањем 185 студената биологије и екологије при Природно математичком факултету у Новом Саду.

Кључне речи: неформално образовање, заштита животне средине, извори, студенти биологије и екологије

УВОД

Постати стручњак у области заштите животне средине није нимало једноставно. Само мултидисциплинарним приступом, тј. познавањем многих научних дисциплина од природних наука па све до права и економије, могу се разумети проблеми везани за животну средину и применити стечено знање и вештине за њихово адекватно решавање.

Типично за неформално образовање је да мора постојати добровољно учешће појединца- нпр. полазника одређеног семинара, а да предавач има одговорност да заинтересује учеснике и приближи им тему. Ситуација када студенти биологије и екологије постају део система неформалног образовања који се тиче заштите животне средине је доста специфична; они су већ развили многе вештине а заинтересованост проистиче већ из чињенице да су одабрали ову област и у погледу формалног образовања. Ипак, неформалним образовањем они су у прилици да допуне формално,

које се спорије мења у складу са друштвеним потребама и које заиста не може увек да прати развој нових знања, посебно у овој области.

Коли и сарадници (2003) тврде да постоји веома мали број ситуација које би се могле сврстати у један од идеалних типова образовања (формално, информално¹ или неформално образовање), па су у пракси елементи формалности и неформалности присутни у већини ситуација учења, ако не и у свим. Ипак, јасно је да постоје реалне разлике између, нпр. учења на радном месту, факултету или у породици (Коли и сар., 2003).

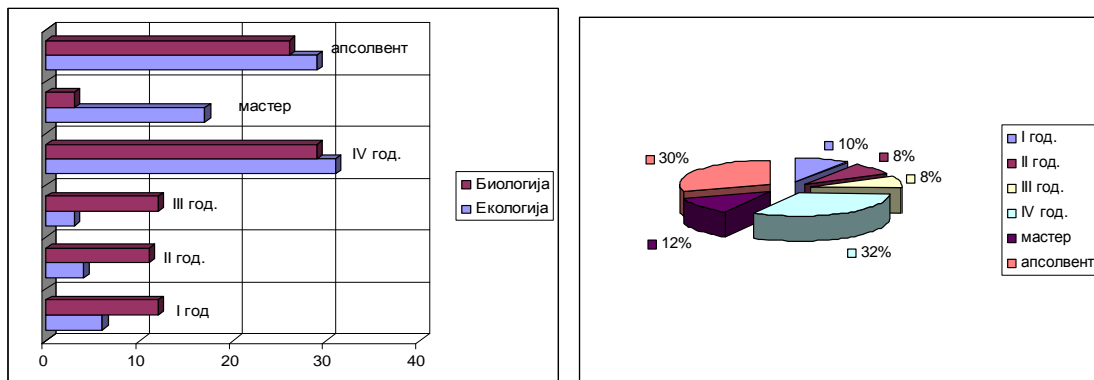
Студенти који су тема овог истраживања се налазе у врло специфичном добу живота, на прелазу из образовног у систем запошљавања. Уз неформално образовање, били би у већој мери оспособљени за будуће радно место.

МАТЕРИЈАЛ И МЕТОДИКА

Како би се добио увид у главне изворе неформалног образовања и уопште информација у области заштите животне средине код студената биологије и екологије са Департмана за биологију и екологију, Природно – математичког факултета у Новом Саду, спроведена је анонимна анкета, те је за овај рад обрађено укупно 185 анкетних упитника. Из анкете су добијени подаци о години студија и изабраном одсеку - биологија или екологија (Слика 1).

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

На анонимну анкету одговорило је 185 студената, од тога 90 студената екологије и 95 студената биологије. Највећи проценат студената се налази на IV години студирања (32.4%) и у статусу апсолвента (29.7%).

Слика 1 Година студија и изабрани одсек анкетираних студената.

Лево- графички приказ, десно- процентуална заступљеност одређене године студија

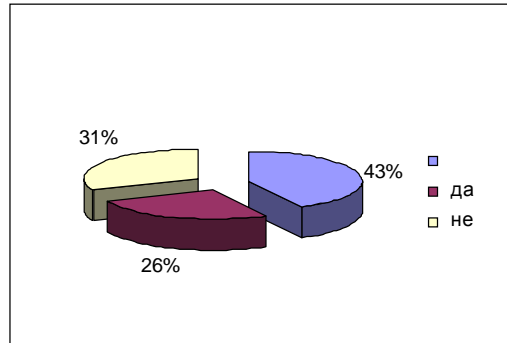
Основни садржај анкете чинила су питања везана за мултимедијалне изворе неформалног образовања у области заштите животне средине. Резултати анкете показују да студенти у највећем проценту користе новинске чланке као изворе информисања, затим следи телевизија и на крају интернет.

Ово су веома интересантни подаци, поготово ако се има у виду да млади велики, ако не и највећи, део свог слободног времена проводе уз компјутер. Зато и изненађује

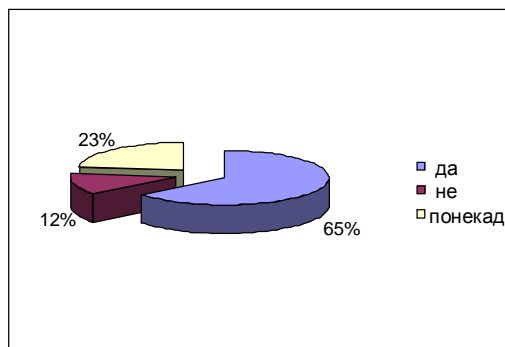
¹ Информално образовање подразумева различите, углавном индивидуалне, образовне активности самоинициране од стране особе која учи или спонтано стицање различитих искуства и знања током живота (нпр. стицање различитих знања у контакту са другим људима у процесу социјализације) (<http://www.irlgov.ie/educ/new/LifeLongLearning.htm>)

резултат да им интернет није примарни извор сазнања из области заштите животне средине (ЗЖС).

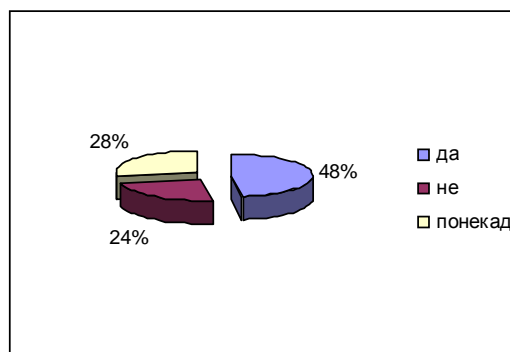
На питање да ли прате садржаје ЗЖС путем интернета, 78 студената је одговорило потврдно, 49 одречно, а 58 студената је одговорило са "понекад" (Слика 2). Када су у питању ТВ емисије, 119 студената користи овај извор за стицање нових знања, 43 понекад, а 23 студената не прати емисије о ЗЖС (Слика 3). На питање да ли прате садржаје везане за ову област у новинским чланцима, 88 студената је одговорило са "да", 45 са "не" и 51 студент са "понекад" (Слика 4).

Слика 2 Резултати одговора на питање "Да ли пратите садржаје о ЗЖС путем интернета?" изражени у процентима (%)

Слика 3 Резултати одговора на питање "Да ли пратите садржаје о ЗЖС преко ТВ емисија?" изражени у процентима (%)

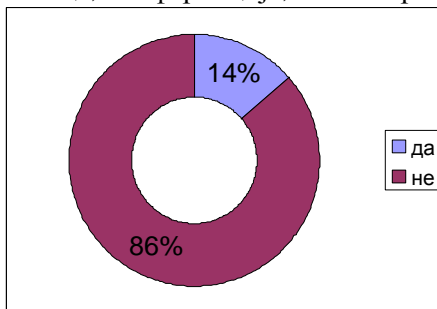

Слика 4 Резултати одговора на питање "Да ли пратите садржаје о ЗЖС путем новинских чланака?" изражени у процентима (%)

Једно од кључних питања анкете односило се на чланство у некој невладиној организацији (НВО) која се бави еколошким проблемима локалне заједнице.

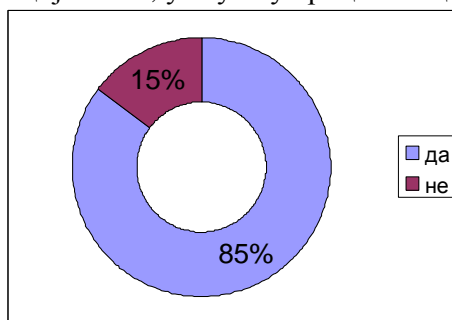
Од 185 студената само 25 њих је позитивно одговорило на ово питање (Слика 5). Овакав резултат не мора да буде мерило заинтересованости студената, већ њихове информисаности о постојању таквих организација. Интернет, телевизија и новине јесу

највећи дистрибутери информација и сматрају се добрим изворима еколошких тема и саджаја, али неопходно је да се путем ових извора популаризује активан приступ учења- кроз семинаре, радионице, конференције, волонтирање.

Слика 5 Резултати одговора на питање "Да ли сте члан неке НВО која се бави ЗЖС?" изражени у процентима (%)

На слици 6 могу се видети најчешћи одговори које су студенти давали на питање да ли им је ваннаставно информисање помогло у стицању знања о актуелним еколошким проблемима у локалној заједници. Велика већина студената, њих 157, је одговорило са "да". И овим резултатом се показује да формално образовање не мора да буде, и често и није довољно у профилисању стручњака у области ЗЖС, поготово ако се имају у виду трендови у овој области и ако су у питању проблеми локалних заједница. Сасвим је логично је да формални систем образовања не може да прати све нове токове у области ЗЖС, поготово не на локалном нивоу. У оваквим ситуацијама, на појединцу је да се, самоиницијативно, укључи у процес стицања искустава и знања.

Слика 6 Резултати одговора на питање "Да ли Вам је ваннаставно информисање помогло у стицању знања о актуелним еколошким проблемима у локалној заједници?" изражени у процентима (%)

Најчешћи одговори на питање "Који вид неформалног образовања највише користите?" били су: посета семинарима и радионицама. Интересантно је да се волонтирање као одговор нашло само код четири студената. С обзиром на то да можемо искључити евентуално непознавање самог појма неформално образовање (у анкети је јасно дата дефиниција и наведени примери неформалног образовања, укључујући и волонтирање), ради се или о недоступности информација о волонтерским програмима или о незаинтересованости самих студената.

Велики проблем представља и незаинтересованост компанија и организација које би могле да приме волонтере, што води до тога да студенти који имају жељу за волонтирањем немају могућности да ту жељу и реализују.

ЗАКЉУЧАК

Студенти биологије и екологије пред собом имају тежак задатак уколико желе да се баве заштитом животне средине, пре свега јер се ради о мултидисциплинарној области у којој сваки нови дан рађа нове проблеме и изазове. Комбиновање формалног

и неформалног система образовања када је реч о заштити животне средине може бити добар пут за профилисање стручњака у овој области.

Резултати анкете која је урађена на Природно-математичком факултету у Новом Саду, Департман за биологију и екологију, а која обухвата 185 студената, показују да студенти уочавају значај и неопходност усавршавања и ван факултета. Чак 85% анкетираних студената сматра да им је ваннаставно информисање помогло у стицању знања о актуелним еколошким проблемима у локалној заједници.

Студенти се о неформалном образовању у области ЗЖС највише информишу преко новина, затим следе телевизија и интернет, а најчешћи извор неформалног образовања су семинари и радионице. Само 14% анкетираних студената је члан неке невладине организације која се бави заштитом животне средине, а 2% наводи волонтирање као извор неформалног образовања у овој области. Овакви резултати указују на неопходност доступности информација, односно промовисања ових програма.

ЛИТЕРАТУРА

1. Colley, H., P. Hodgkinson, J. Malcom (2003): **Informality and formality in learning.** *Learning & skills research centre, Lifelong Learning Institute, University of Leeds.*
2. <http://www.irlgov.ie/educ/new/LifeLongLearninghtm.htm>

Примљено: 06. 12. 2010.
Одобрено: 19. 07. 2011.